

Охридска архиепископия

Охридската архиепископия (Архиепископия охридска на Първа Юстиниана и на цяла България) е автокефална (независима) православна църква, приемница на Преславско-Дръстърската патриаршия. Създадена е през 1018 г. от император Василий II и затворена неканонично със султански ферман през 1767 г., като нейният диоцез е присъединен към този на Цариградската патриаршия.

История

С падането на България под византийска власт през 1018 г. с указ на император Василий II от 1019 г. тя е понижена в ранг и обявена за Българска автокефална архиепископия със седалище в Охрид, последната българска столица и седалище на българския патриарх.

Официалните титли на Охридските архиепископи са различни: първоначално Архиепископ на цяла България (Αρχιεπίσκοπος της πάσης Βουλγαρίας), от средата на 12 век се ползва и Архиепископ на Първа Юстиниана и цяла България (или на "всички българи"). (Αρχιεπίσκοπος της πρώτης Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Βουλγαρίας или ἁρχιεπίσκοπος Βουλγάρων).

Независимостта ѝ от Цариградската патриаршия е уредена до 1020 г. в още два указа на император Василий II. Първоначално тя обхваща 31 епископии върху територията на цяла България, без част от Тракия. Там е постановено и предстоятелите ѝ да са само българи. В изпълнение на тях първи архиепископ е определен българин - Иван, монах от манастира „Свети Йоан“, но след него това правило се нарушава и катедрата се заема от гърци, а броят на епископиите е намален.

Като приемници на Българска патриаршия, която хронологически е шеста по ред в църковната история, Охридските архиепископи като продължители на всепризнатите канонически права продължават да се наричат понякога "патриарх" и има сведения, че в 14 век тази титла им е призната от Вселенската патриаршия.

По-известните от охридските архиепископи са:

- * Йоан Дебърски (1018-1037) - първият охридски архиепископ.
- * Теофилакт Охридски (ок. 1081/84- ок. 1107/15)
- * Димитър Хоматиан (1216-1234) - автор на Краткото житие на Климент Охридски, в дарствен надпис на сребърна рамка на икона в църквата „Света Богородица“ се нарича сам "архипастир на българите".
- * Константин Кавасила (ок. 1250)
- * Макарий Охридски: Надписът на гръцки в новопостроената църква „Света Богородица Перивлепта“ („Свети Климент“) в Охрид от 1295 г. го споменава накрая: "...При архиерейството на Макария, всетейши архиепископ на Първа Юстиниана и всички България, в г. 6803-1295, индикт 2-и."
- * Никодим Охридски (споменат 1452)
- * Прохор Охридски (българин, споменат 1528 или 1540, 1542, 1543, 1547 починал 1550), шири славянската книжнина в Охрид.
- * Валаам Охридски (1598 г. обезглавен от турците във Велес).

Катедрален храм на Охридската патриаршия е базиликата "Света София" в Охрид построена от Борис I в 863 г. върху стар християнски храм от късноримската епоха. Архиепископ Льв през 11 в. също има принос към

устройването на катедралата. Архиепископ Григорий I разширява притвора в 1317 г. През турското владичество „Света София“ е превърната в джамия и катедрален храм на патриаршията става „Света Богородица Перивлепта“ („Свети Климент“).

„Света София“

„Света Богородица Перивлепта“ („Свети Климент“).

Последният Охридски архиепископ е Арсений II Охридски — до 1767 г., когато Охридската архиепископия се закрива. От тогава, до 1878 г. в Охрид има гръцки епископи. Жителите на Охрид се обръщат с пълномощно писмо от 9 април 1861 г. "до предствителите на българския народ" в Цариград, да помолят Високата порта за избавяне "от своеволието на гръцкото духовенство, като потвърди основанието на автокефалната архиепископия на Първа Юстиниана Охридска и на цела България". През 1872 г. Натанаил Охридски е ръкоположен за пръв митрополит на Българската екзархия в Охрид.